

मराठी विश्वकोश

खंड ११

(बंदा ते ब्वेनस एअरीझ)

मराठी विश्वकोश

खंड ११

(बंदा ते ब्वेनस एअरिझ)

प्रमुख संपादक
तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ
१९८२

प्रकाशक :

सचिव, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ,
'डी' ब्लॉक, एन्सा हटमेंट, आझाद मैदान,
मुंबई-४०० ००१.

मुद्रक :

व्यवस्थापक, शासकीय मुद्रणालय,
वाई-४१२ ८०३ (जि. सातारा).

सजावट आणि वेष्टन :

कला विभाग, शासकीय मुद्रण व लेखन सामग्री
संचलनालय, मुंबई-४०० ००४.

विशेष-चित्रमुद्रण :

व्यवस्थापक, शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय,
मुंबई-४०० ००४.

प्रथम प्रकाशन :

१९८२

किंमत रु. १००

© सर्व हक्क महाराष्ट्र शासनाने स्वाधीन ठेवले आहेत.

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

मराठी भाषा व साहित्य यांचा सर्वांगीण विकास करून त्यांना समृद्ध करावे म्हणून महाराष्ट्र शासनाने गेल्या वीस वर्षांत ज्या विविध योजना आखल्या त्यांपैकी १९ नोव्हेंबर, १९६० ला तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळाची निर्मिती ही सर्वात महत्त्वाची होय. सदर मंडळाने गेली एकवीस वर्षे मराठी भाषा आणि साहित्य यांच्या अभिवृद्धीसाठी आपल्या वाङ्मयीन योजनांद्वारे विविध प्रकारचे वैचारिक / ज्ञानप्रधान साहित्य स्वतः निर्माण केले व तशाच प्रकारच्या साहित्याच्या प्रकाशनार्थ अनुदानेही दिली. मंडळाच्या या एकूण वाङ्मयीन कार्यक्रमात सर्वात महत्त्वाचा व महाराष्ट्र शासनाचा मानबिंदू ठरलेला प्रकल्प म्हणजे प्रत्येकी सुमारे हजार पृष्ठांच्या वीस खंडांत मराठी विश्वकोशाची रचना व प्रकाशन होय. शासनाने दिनांक १ डिसेंबर १९८० पासून भूतपूर्व साहित्य संस्कृति मंडळाचे विभाजन केले असून केवळ या प्रकल्पासाठी महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाची निर्मिती केली आहे. सदर मंडळाची सध्याची मुदत तीन वर्षांची असून त्याच मंडळाच्या देखरेखीखाली विश्वकोशाचे यापुढील संपादनाचे व प्रकाशनाचे कार्य दिनांक १ डिसेंबर १९८० पासून चालू आहे व पुढेही चालावयाचे आहे.

महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

अध्यक्ष :

तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

सदस्य :

श्री. गो. वा. बेडेकर

श्री. देवीसिंग चौहान

प्रा. मे. पुं. रेगे.

डॉ. यू. म. पठाण

प्रा. केशव मेश्राम

प्रा. के. ज. पुरोहित

प्रा, माणिक गोडघाटे (ऊर्फ कवी ग्रेस)

श्री. व. र. आंबेरकर

डॉ. सैय्यद नईमुद्दीन

डॉ. सुभाष भेण्डे

श्री. स. आ. सप्रे

श्री. राजाभाऊ कुलकर्णी

डॉ. वा. म. कुलकर्णी

सचिव :

श्री. द. य. राजाध्यक्ष

मराठी विश्वकोश

प्रमुख संपादक :

तर्कतीर्थ श्री. लक्ष्मणशास्त्री जोशी

मानव्यविद्या कक्षा
प्रभारी विभाग संपादक
श्री. रा. ग. जाधव

सहसंपादक :

श्री. भा. ग. सुर्वे
श्री. वि. रा. गद्रे

संपादन साहाय्यक :

श्री. सु. र. देशपांडे
श्री. अ. र. कुलकर्णी
श्री. श्री. दे. इनामदार
श्री. म. व्यं. मिसार
श्री. ज. बा. संकपाळ

संशोधन साहाय्यक :

श्री. चं. पां. जोशी

संपादकीय साहाय्यक :

श्री. न. पा. बागवान
श्री. सु. चिं. देशपांडे
श्री. सु. त्रि. कालगांवकर
सौ. प्र. प्र. अवचट
श्री. मा. ल. चौडे

प्रशासन कक्षा

प्रमुख संपादकांचे स्वीय साहाय्यक :

श्री. रा. पु. कोल्हटकर

विज्ञान व तंत्रविद्या कक्षा
प्रभारी विभाग संपादक:

कै. क. वा. केळकर
श्री. व. ग. भदे

सहसंपादक :

श्री. अ. ना. ठाकूर

संपादन साहाय्यक :

श्री. ज. वि. जमदाडे
श्री. भू. चिं. मिठारी
श्री. स. वि. कुलकर्णी

संपादकीय साहाय्यक :

श्री. वि. ल. सूर्यवंशी

कला कक्षा

कला संपादक :

श्री. गो. वि. चांदवडकर

प्रमुख चित्रकार :

श्री. म. ल. सिनगारवाडी

कार्यालयीन सेवकवर्ग

ग्रंथालय कक्षा

ग्रंथालयीन साहाय्यक :

श्री. न. व. नायगांवकर
सौ. सु. रा. कोल्हटकर
श्री. प्र. श्री. अवचट

टंकलेखन कक्षा

प्रमुख टंकलेखक-नि-लिपिक :

सौ. वि. मु. गायकवाड

टंकलेखक-नि-लिपिक

सौ. प्र. न. नायगांवकर
श्री. अ. शि. ढगे
श्री. वि. व. वनारसे
श्री. रा. तु. कांबळे
श्री. भा. र. मेश्राम
श्री. चं. भि. सूर्यवंशी
श्री. कृ. म. गायकवाड
कु. रं. मु. बर्गे
कु. शां. य. पवार

मराठी विश्वकोश

खंड ११

लेखक, भाषांतरकार, समीक्षक व अभ्यागत संपादक

श्री. श्री. कृ. अंधारे, बी.ए.; जी.डी.आर्ट (फाइन); एफ्.एम्.ए. (लंडन), क्युरेटर (पेंटिंग), प्रिन्स ऑफ वेल्स म्यूझियम, मुंबई.

प्रा. ग. वि. अकोलकर, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; बी.टी. सेवानिवृत्त प्राचार्य, नासिक.

प्रा. व. वि. अकोलकर, एम्.ए., मानसशास्त्राचे सेवानिवृत्त प्राध्यापक; संचालक पॅरासायकॉलॉजिकल रिसर्च इन्स्टिट्यूट, पुणे.

प्रा. म. ना. अदवंत, एम्.ए.; बी.टी., सेवानिवृत्त उपप्राचार्य व प्रमुख, मराठी विभाग, मुळजी जेटा महाविद्यालय, जळगाव; पुणे.

श्री. रा. ल. अनपट, बी.ए. (ऑ.), अनपटवाडी, (बावधन, ता. वाई).

कै. र. पां. आगस्ते, एम्.एस्सी. (पुणे); एफ्.जी.एस्., (अमेरिका), प्राध्यापक, भूविज्ञान विभाग, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. क. म. आगाशे, एम्.एस्सी., प्राचार्य, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

श्री. ग. म. आजगांवकर, सेवानिवृत्त ग्रंथालयीन साहय्यक, मराठी विश्वकोश, वाई.

प्रा. द. बा. आठवले, एम्.ए., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, मुधोजी महाविद्यालय, फलटण.

डॉ. वि. त्र्यं. आठवले, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त संचालक, अॅनॅलिटिकल विभाग, भाभा अॅटॉमिक रिसर्च सेंटर, मुंबई.

प्रा. वि. रा. आठवले, बी.एस्सी.; संगीत प्रवीण, सेवानिवृत्त प्राध्यापक, संगीत विभाग, श्रीमती नाथीबाई दामोदर ठाकरसी महिला विद्यापीठ; संपादक, 'संगीत कला विहार'; प्रमुख, संगीत विभाग, पणजी.

श्री. अ. बा. आपटे, बी.ए.; डी.बी.एम्.; सी.पी.एड्., क्रीडाविषयक लेखक, पुणे.

श्री. ज. पां. आपटे, जी.डी. आर्ट; ए.एम्., माजी चित्रकला शिक्षक, पुणे.

डॉ. ना. रा. आपटे. एम्.बी.बी.एस्. (मुंबई), माजी चीफ मेडिकल सेक्रेटरी, वेस्टर्न इंडिया लाइफ इन्शुरन्स कंपनी व माजी प्राध्यापक, शरीरक्रियाविज्ञान व विकृतिविज्ञान, आर्याग्ल वैद्यक महाविद्यालय, सातारा; पुणे.

प्रा. वि. वि. आपटे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. जे. डब्ल्यू. आयरन, बी.डी.; एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राचार्य, विल्सन महाविद्यालय, मुंबई; सातारा.

डॉ. गो. प्र. आरगीकर, बी.एस्सी. (कृषि); पीएच्.डी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर.

सौ. वीणा आलासे, एम्.ए., मराठी समीक्षक व बंगाली साहित्याच्या अभ्यासक, कलकत्ता.

डॉ. वि. अ. आळतेकर, बी.एस्सी.; एम्.एस्.; एस्सी.डी., संचालक, नॅशनल मेटॅलर्जिकल लॅबोरेटरी, जमशेटपूर (बिहार).

डॉ. ना. भा. इनामदार, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (कोलंबिया), सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई.

रिअर अॅडमिरल य. न. इनामदार, स्नातक, रॉयल नेव्हल इंजिनिअरिंग कॉलेज, प्लिमथ (इंग्लंड); स्नातक, डिफेन्स सर्व्हिसेस स्टाफ कॉलेज, वेलिंग्टन; स्नातक, नॅशनल डिफेन्स कॉलेज, नवी दिल्ली; डायरेक्टर, डॉकयार्ड्स अॅड फ्लीट मॅटेनन्स, नवी दिल्ली.

प्रा. द. ह. ओक, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राचार्य, मुधोजी महाविद्यालय, फलटण.

श्री. भ. प्र. ओक, बी.ई., सेवानिवृत्त अभियंता, पुणे.

प्रा. वा. रा. ओक, बी.एस्सी. (एंजिनिअरिंग), सेवानिवृत्त प्राध्यापक, पारशी टेक्निकल इन्स्टिट्यूट, सुरत; वाई.

कै. शा. चिं. ओक, बी.ई.; एम.एस्सी. (एंजिनिअरिंग); एम्.आय्.ई., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे.

कै. शा. नि. ओक, बी.कॉम्., मराठी लेखक, पुणे.

प्रा. स. ज. ओक, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, गणित विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

डॉ. कृ. ह. ओगले, एल्.एम्.ई. (ऑ.); डॉक्टरेट (एंजिनिअरिंग) (जर्मनी), सेवानिवृत्त उपप्रमुख, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, व्हिक्टोरिया ज्युबिली टेक्निकल इन्स्टिट्यूट, मुंबई.

डॉ. ओम प्रकाश, एम्.ए. (हिंदी-संस्कृत); एल्एल्.बी.; पीएच्.डी.; डी.लिट्., प्राध्यापक व प्रमुख, हिंदी विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

प्रा. प्र. बा. कटककर, बी.ई. (सिव्हिल); ए.एम्.आय्.ई., प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी विभाग, कसरो वाडिया इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, पुणे.

सौ. ज्योत्सना संभाजी कदम, जी.डी.आर्ट; ए.एम्., चित्रकार, ठाणे.

प्रा. संभाजी कदम, जी.डी. आर्ट (पेंटिंग), सेवानिवृत्त अधिष्ठाता, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट; कलासमीक्षक, मुंबई.

कै. कृ. र. करंदीकर, बी.ए.; एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्रमुख, प्राणिविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. म. अ. करंदीकर, सेवानिवृत्त प्रपाठक, मराठी विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

प्रा. प्र. र. करमरकर, एम्.ए., प्राध्यापक, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

श्री. व. भ. कर्णिक, वाङ्मय विशारद, डायरेक्टर, लेबर एज्युकेशन सर्व्हिस, मुंबई.

डॉ. श. द. कर्णिक, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

सौ. निशा कर्णे, एम्.ए., वाई.

प्रा. ज. नी. कर्वे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. श्री. रा. कर्वे, एम्.ई.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. के. सी. कऱ्हाडकर, एम्.ए.; पी.एच्.डी.; एम्.ई.डी., प्राध्यापक मराठी विभाग, अहमदनगर कॉलेज, अहमदनगर.

कै. सुशील कवळेकर, एम्.ए.; एल्एल्.बी., अधिवक्ता, अंशकालिक प्राध्यापक, गव्हर्नमेंट लॉ कॉलेज, मुंबई.

डॉ. सु. रा. काकडे, एम्.ए. (इतिहास); एम्.ए. (राज्यशास्त्र); पीएच्.डी., प्रमुख, राज्यशास्त्र विभाग, स्वामी रामानंदतीर्थ महाविद्यालय, आंबेजोगाई (जि. बीड.).

श्री. स. ग. काजरेकर, बी.एस्सी., सेवानिवृत्त ज्युनियर सायंटिफिक ऑफिसर, एक्सप्लोझिव्हज रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट लॅबोरेटरी, पाषाण; पुणे.

कै. ज. गो. काणे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; ए.आय्.आय्.एस्सी.; ए.एम्.आय्.ई., सेवानिवृत्त संचालक, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

कै. बा. मो. कानिटकर, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; बी.एस्सी., चिटणीस, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.

प्रा. मो. रा. कानेटकर, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, दयानंद कॉलेज, सोलापूर.

सौ. सुलभा कापडी, बी.ए. (ऑ.); बी.एड्., साखराळे (जि. सांगली).

श्री. भा. श्री. कारपे, बी.ई. (सिव्हिल); एम्.आय्.ई. (भारत), अप्पर मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, मुंबई प्रदेश, मुंबई.

प्रा. न. वि. कारेकर, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

श्री. शि. शं. कार्लेकर, बी. ए., करमणुकीचे कार्यक्रम व लेखन व्यवसाय, नासिक.

डॉ. ना. गो. कालेलकर, एम्.ए.; डी.लिट्. (पॅरिस), भाषाशास्त्रज्ञ; सेवानिवृत्त प्राध्यापक, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. सौ. सुधा काळदाते, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका, समाजशास्त्र विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

डॉ. श्री. वा. काळे, एम्.ए.; ए.एम्.; पीएच्.डी. (कोलंबिया), प्राध्यापक व प्रमुख, उपयोजित मानसशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

श्रीमती सुमति किर्तने, एम्.ए., संशोधन साहाय्यक, समाजशास्त्र व मानवशास्त्र विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. भ. ग. कुंटे, एम्.ए.; पीएच्.डी. (इतिहास); पीएच्.डी. (अर्थशास्त्र), कार्यकारी संपादक व सचिव, दर्शनिका विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

श्री. मा. वा. कुंटे, एम्.एस्सी., (बर्मिगहॅम), अधिकारी, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी, पुणे.

प्रा. ज. ब. कुमठेकर, एम्.ए.; बी.एस्सी.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, फर्ग्युसन महाविद्यालय व बृहन्महाराष्ट्र वाणिज्य महाविद्यालय, पुणे.

श्री. अनिरुद्ध कुलकर्णी, एम्.ए., लेखक व कवी, पुणे.

डॉ. उ. के. कुलकर्णी, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

डॉ. गो. त्र्यं. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रमुख, इतिहास विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

प्रा. गो. म. कुलकर्णी, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, आर्ट्स अँड कॉमर्स कॉलेज, कराड; पुणे.

डॉ. गो. श्री. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच.डी., प्राध्यापक, इंडियाना युनिव्हर्सिटी ऑफ पेनसिल्वेनिया, अमेरिका.

डॉ. चं. वि. कुलकर्णी, बी.ए. (ऑ.); एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त संचालक, मत्स्योद्योग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

डॉ. ना. ह. कुलकर्णी, एम्.ए.; पीएच्.डी., उपनिदेशक, राष्ट्रीय अभिलेखागार, नवी दिल्ली.

कै. नी. बा. कुलकर्णी, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सहयोगी प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. पुष्पा र. कुलकर्णी, बी.एस्सी. (ऑ.); एम्.एस्सी. (टेक्.); पीएच्.डी., प्राध्यापक, फूड टेक्नॉलजी डिव्हिजन, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

प्रा. र. ग. कुलकर्णी, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. श्यामकांत कुलकर्णी, एम्.डी.; डी.सी.पी., विकृतिवैज्ञानिक व कथालेखक, कुलकर्णी क्लिनिक, क्लिनिकल लॅबोरेटरी, पुणे.

प्रा. स. वि. कुलकर्णी, बी.एस्सी.; बी.एड्.; एल्एल्.एम्., उपप्राचार्य, लॉ कॉलेज, पुणे.

डॉ. लि. भा. केनी, बी.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, इतिहास विभाग, रूपारेल महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. अशोक रा. केळकर, एम्.ए. (पुणे); पीएच्.डी. (कॉर्नेल), प्राध्यापक, अनुयोजित भाषाविज्ञान, भाषाविज्ञान प्रगत अध्ययन केंद्र, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. गो. रा. केळकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त शास्त्रज्ञ, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी व माजी प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे; माजी संशोधन अधिकारी, खटाव मिल्स, मुंबई; पुणे.

श्री. वा. मो. कोळेकर, बी.एस्सी.; बी.टी., सेवानिवृत्त उपप्राचार्य, मुधोजी हायस्कूल, फलटण; कराड.

श्री. ग. ह. खरे, इतिहास संशोधक व लेखक; कार्याध्यक्ष, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.

प्रा. रा. ना. खर्चे, एम्.ए., प्राचार्य, जिजामाता महाविद्यालय, बुलढाणा.

कै. त्रिं. रं. खळदकर, जी.बी.व्ही.सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. म. अ. खांडवे, एम्.ए., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती.

डॉ. कृ. का. खातु, एम्.ए.; डी.एस्सी. (नॅट) (वॉर्सा), नगरभूगोलशास्त्रज्ञ, बडोदे.

डॉ. प. रा. खानगांवकर, एम्.ई.; पीएच्.डी. (अमेरिका), उपसंचालक, नॅशनल मेटॅलर्जिकल लॅबोरेटरी, मद्रास (तमिळनाडू).

श्री. त्रिं. कृ. खेडकर, बी.ए., सेवानिवृत्त संचालक (श्रेणी १), अंगुलिमुद्रा केंद्र, गुन्हाअन्वेषण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे; आळंदी (देवाची), जि. पुणे.

डॉ. ग. श्री. खैर, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक, महाराष्ट्र विद्यालय (पुणे विद्यार्थी गृह); सन्मान्य प्राध्यापक, पुणे, मुंबई व कर्नाटक विद्यापीठ; पुणे.

श्री. अच्युत खोडवे, एम्.ए.; एल्एल्.बी., माजी सहसंपादक, मराठी विश्वकोश, वाई; संपादक, कथांशु मासिक, औरंगाबाद.

प्रा. द. द. गडम, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, बलभीम महाविद्यालय, बीड.

श्री. स. मा. गर्गे, पत्रकार व लेखक, माजी प्रमुख, वृत्तपत्रविद्या विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

कै. सी. ना. गाडगीळ, बी.एस्सी.; एम्.बी.बी.एस्., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ; प्राध्यापक, हंसराज प्रागजी ठाकरसी महाविद्यालय, नासिक.

श्री. ना. स. गाडे, एम्.ए., वाघोली (ता. कोरेगाव).

डॉ. दि. रा. गाडेकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ्.जी.एस्., प्रपाठक, भूविज्ञान विभाग, महाराजा सयाजीराव विद्यापीठ, बडोदे.

डॉ. गोविंद मो. गारे, एम्.ए.; पीएच्.डी.; डिप्लोमा इन अर्बन स्टडीज ऑफ डेव्हलपिंग कंट्रीज (लंडन विद्यापीठ), संचालक, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.

प्रा. ना. तु. गाळकर, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, जानकीदेवी बजाज विज्ञान महाविद्यालय, वर्धा.

कै. र. शं. गुप्ते, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, इतिहास विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

प्रा. ल. वा. गुर्जर, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, गणित विभाग, व्हिक्टोरिया ज्युबिली टेक्निकल इन्स्टिट्यूट, मुंबई.

कै. ज. द. गोंधळेकर, जी.डी. आर्ट (मुंबई); डिप्लोमा इन फाइन आर्ट (लंडन), श्रेष्ठ भारतीय चित्रकार; सदस्य, ललित कला अकादमी; माजी अधिष्ठाता, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट; माजी कला विभाग प्रमुख, टाइम्स ऑफ इंडिया, मुंबई; माजी कला संपादक, मराठी विश्वकोश, वाई.

कै. कमल गोखले, एम्.ए.; पीएच्.डी., लेखिका व संशोधिका; प्राध्यापिका, नौरोसजी वाडिया महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. द. वि. गोखले, एम्.ए.; पीएच्.डी., गणित व सांख्यिकी विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

श्री. दि. मो. गोखले, एम्.एस्सी., वरिष्ठ रसायनज्ञ, एशियन पेंट्स, पुणे.

श्री. वा. पु. गोखले, एम्.एस्सी. (कृषि), सेवानिवृत्त कृषि उपसंचालक, संशोधन आणि शिक्षण, मुंबई विभाग, महाराष्ट्र राज्य कृषिसेवा; वाई.

डॉ. सौ. शोभना गोखले, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास व प्राचीन भारतीय संस्कृति, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

श्री. श्री. पु. गोखले, लेखक, प्रकाशक, शास्त्रीय उपकरणांचे कारखानदार, सामाजिक आणि राजकीय कार्यकर्ते, पुणे.

श्री. बा. चिं. गोगटे, बी.एस्सी. (कृषि) (ऑ.), सांख्यिक, कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

डॉ. श्री. ब. गोगटे, बी.एस्सी. (ऑ.); एम्.ए.; एम्.एड्.; डिप्ल.एड्.; पीएच्.डी., सहसंचालक, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशन, पुणे.

डॉ. सौ. इंदिरा गोस्वामी, एम्.ए.; पीएच्.डी., अधिव्याख्याता, असमिया विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

डॉ. गं. ब. ग्रामोपाध्ये, एम्.ए.; पीएच्.डी., मराठीचे सेवानिवृत्त प्रपाठक, अध्यापन-संशोधक केंद्र (मुंबई विद्यापीठ), पणजी (गोवा).

प्रा. सौ. सुशिला प. घन, एम्.एस्सी.; बी.टी., प्राध्यापिका, वनस्पतिविभाग विभाग, जी. एस्. कॉलेज, खामगाव. (जि. बुलढाणा).

प्रा. ग. के. घरत, एम्.एस्सी. (कृषि), सेवानिवृत्त अधिष्ठाता, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय (महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ), राहुरी, जि. अहमदनगर; पुणे.

प्रा. एकनाथ घाग, एम्.ए.; एल्एल्.बी., प्राध्यापक, मराठी विभाग, अण्णासाहेब वर्तक कला महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. रा. वि. घाटे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग आणि उपप्राचार्य, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

कै. मु. मा. घाणेकर, एम्.ए. (मराठी); एम्.ए. (संस्कृत); डीप्ल.एड्., सेवानिवृत्त शिक्षण उपसंचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

कु. प्रतिमा न. चंदाराणा, बी.एस्सी. (ऑ.), वाई.

डॉ. ई. गो. चव्हाण, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्रमुख, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र विभाग, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी (अहमदनगर).

श्री. श्री. स. चिंचणीकर, सेवानिवृत्त असिस्टंट रिजनल मॅनेजर, गायगी इन्सेक्टिसाइड, टाटा फायझन रॅलीज इंडिया लि., मुंबई; बागबगीचा, खते व शेती विषयाचे तज्ञ, पुणे.

सौ. वासंती रा. चिन्मुळगुंद, एम्.एस्सी., माजी प्राध्यापिका, पेमराज सारडा महाविद्यालय, अहमदनगर; औरंगाबाद.

डॉ. व. त्रिं. चिपळोणकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, भौतिकी विभाग, इन्स्टीट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई; पुणे.

श्री. माधव चिरमुले, बी.आर्च, वास्तुविशारद; बालनाट्य लेखक व बालरंगभूमीचे अभ्यासक; मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

प्रा. शं. ल. चोरघडे, एम्.एस्सी., माजी वातावरणविज्ञ, भारतीय हवामान खाते, पुणे.

डॉ. द. सी. चौगले, एम्.एस्सी. (कृषि) (पुणे); पीएच्.डी. (पेनसिल्व्हेनिया), संशोधन संचालक, कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली.

कै. रा. मो. चौधरी, बी.एजी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, कृषिविद्या विभाग, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. वसंत सु. चौधरी, एम्.ए. (भूगोल); एम्.ए. (अर्थशास्त्र); बी.एड्., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

डॉ. अशोक चौसाळकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., व्याख्याता, राज्यशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

श्री. ब. र. चौहान, बी.ए.; डिप्ल.एस्.एस्.ए. (टी.जे.एस्.एस्.), उपप्रमुख अधिकारी, डेव्हिड ससून औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र, मुंबई.

प्रा. के. जगजित सिंह, एम्.ए.; एल्एल्.बी., प्राध्यापक व प्रमुख, इतिहास विभाग, खालसा महाविद्यालय, मुंबई.

सौ. नंदा जगताप, बी.ए., (ऑ.), वाई.

श्री. श्री. रा. जवळगेकर, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एस्सी. (टेक्.), तांत्रिक व व्यवस्थापन सल्लागार (खाद्यपदार्थ उद्योग), मुंबई.

डॉ. सौ. सविता जाजोदिया, एम्.ए.; पीएच्.डी.; राष्ट्रभाषा कोविद, सहसंपादिका, मराठी विभाग, नॅशनल बुक ट्रस्ट इंडिया, नवी दिल्ली.

प्रा. प्र. शं. जावडेकर, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

श्री. व. वि. जावडेकर, व्यापारी जहाज वाहतूक व्यवसायातील सर्वोच्च प्रमाणपत्र (ब्रिटन), मुख्य बंदर अधिकारी, राज्य बंदरे अधिमंडळ, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

श्री. प्रीतमसिंह जुनेजा, एम्.ए., कार्यकारी संचालक, जनवाणी मुद्रणालय, पुणे.

श्री. अ. म. जोशी, एम्.ए., माजी प्राध्यापक, मराठी विभाग, व्हिक्टोरिया महाविद्यालय, ग्वाल्हेर व माधव महाविद्यालय, उज्जैन; पुणे.

डॉ. ग. भा. जोशी, एम्.ए. (इतिहास); एम्.ए. (राज्यशास्त्र व समाजशास्त्र); पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, इतिहास विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. गो. वि. जोशी. एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रा. पां. ह. जोशी, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, पेमराज सारडा महाविद्यालय, अहमदनगर.

श्री. ब. गो. जोशी, बी.एस्सी. (ऑ.), वाई.

श्री. म. स. जोशी, बी.ई.; ए.एम्.आय्.ई.ई., चालक, सम्राट एंजिनिअर्स, मुंबई.

प्रा. सौ. मीनाक्षी जोशी, एम्.एस्सी., प्राध्यापिका, श्रीमती वीरम्मा गंगासिरी मुलींचे महाविद्यालय, गुलबर्गा (कर्नाटक).

डॉ. रा. ना. जोशी, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

श्री. ल. स. जोशी, एम्.ए., उपनिदेशक, कपास विकास निदेशालय, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार, मुंबई.

सौ. लीना जोशी, बी.एस्सी. (ऑ.), पुणे.

श्री. शरद जोशी, आयुर्विमा महामंडळात नोकरी, क्रीडाविषयक लेखक, मुंबई.

वैद्यराज वेणीमाधवशास्त्री जोशी, आयुर्वेदाचार्य, भूतपूर्व प्राचार्य, आर्यागल वैद्यक महाविद्यालय, सातारा; प्रमुख संपादक, आयुर्वेदीय महाकोश; सदस्य, आयुर्वेद संशोधन मंडळ, महाराष्ट्र शासन; आयुर्वेदीय चिकित्सा संशोधन, लेखन व अध्यापन; मुंबई.

डॉ. गो. का. झेंडे, बी.एस्सी.; बी.एस्सी. (कृषि); एम्.एजी.एस्सी. (मेलबर्न); पीएच्.डी. (मृदाविज्ञान), सेवानिवृत्त प्राचार्य, पदव्युत्तर महाविद्यालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी; पुणे.

श्री. अब्देअली तय्यबअली झैबी, एल्एल्.बी., अधिवक्ता व सॉलिसिटर, मुंबई.

प्रा. भा. गं. टिळक, एम्.ई.; एम्.आय्.ई., प्राध्यापक व प्रमुख, उपयोजित यंत्रशास्त्र विभाग, शासकीय तंत्रनिकेतन, यवतमाळ.

कै. व्यं. द. टिळक, एम्.ए.; बी.एड्., प्राध्यापक, विवेकवर्धिनी महाविद्यालय, हैदराबाद (आंध्र प्रदेश).

डॉ. शा. त्रि. टिळक, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ्.बी.एस्.; एफ्.सी.एस्.; एफ्.पी.एन्.एस्.; एफ्.आय्.सी.ए., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व अध्यक्ष, इंडियन सोसायटी फॉर नॅचरल सायन्सेस.

प्रा. अ. स. टोणगांवकर, एम्.ई.; एम्.आय्.ई., प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी विभाग, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, कराड.

प्रा. विजया टोणगावकर, एम्.ए., प्राध्यापक व प्रमुख, फ्रेंच विभाग, एल्फिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. त्र्यं. कृ. टोपे, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; एल्एल्.डी., माजी कुलगुरू, मुंबई विद्यापीठ; अॅडव्होकेट, उच्च न्यायालय, मुंबई; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य विधि आयोग, मुंबई.

कै. मा. ग. टोळे, एम्.एस्सी.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, भौतिकी विभाग, गोपाळ कृष्ण गोखले महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. म. बा. ठोंबरे, बी.एस्सी. (कृषि); एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राचार्य व प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, कृषि महाविद्यालय, धुळे.

श्री. अर्जुन डांगळे, एम्.ए., वरिष्ठ लिपिक, भांडार विभाग, मुंबई बंदर विश्वस्त संस्था, मुंबई; सदस्य, समाजशास्त्र समिती, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळ, मुंबई.

प्रा. आ. रे. डिसूझा, एम्.ए., माजी प्राध्यापक, भूगोल विभाग, सायन्स कॉलेज, कराड; संशोधन अधिकारी, प्रचालन संशोधन विभाग, बडोदे.

कै. वा. रा. ढमढेरे, एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, पुणे.

डॉ. म. के. ढवळीकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, पुरातत्त्वविद्या विभाग व सहसंचालक, डेक्कन कॉलेज संशोधन संस्था, पुणे.

डॉ. ग. वा. तगारे, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व शिक्षणाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य शिक्षणसेवा, सांगली.

प्रा. मु. शं. तांबे, बी.एस्सी. (एंजिनिअरिंग), माजी प्राध्यापक, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, नेव्हल कॉलेज ऑफ एंजिनिअरिंग, आय्.एन्.एस्. शिवाजी, लोणावळा; वाराणसी.

डॉ. द. वि. ताम्हणे, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एस्सी. (टेक्.); पीएच्.डी. (टेक्.); ए.एम्.आय्.आय्. (केमिकल एंजिनिअरिंग), प्राध्यापक, जीवरासायनिक अभियांत्रिकी, फूड अँड फर्मेंटेशन टेक्नॉलॉजी सेक्शन, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

मरहूम जे. सी. तारापोर, एम्.ए.; एल्एल्.बी., अधिवक्ता, हायकोर्ट, मुंबई.

डॉ. मो. द. तावडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

डॉ. जुंग थान, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक व प्रमुख, चिनी व जपानी अभ्यास विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

श्री. र. कों. दळवी, बी.ए. (ऑ.), वाई.

श्रीमती मालती दांडेकर, मराठी कथा-कादंबरीकार, बालसाहित्याच्या लेखिका व मीमांसक, जयपूर (राजस्थान).

श्री. सु. अ. दातरंगे, एम्.ए., साहाय्यक संचालक, नॅब ल्वी ब्रेल मेमोरियल रिसर्च, मुंबई.

श्री. म. चिं. दातार, बी.ए., कंत्राटदार, पुणे.

सौ. नीला दातार (पंडित), एम्.ए., शिक्षिका, राउरकेला (ओरिसा).

प्रा. सुधा दातार, एम्.ए.; एम्.एस्.डब्ल्यू., अधिव्याख्याता, कर्वे समाजसेवा संस्था, पुणे.

श्री. ह. वि. दात्ये, लेखक, प्रकाशक व मालक, 'हिंदुस्थान साहित्य', पुणे.

प्रा. दे. अ. दाभोलकर, एम्.ए., माजी कुलगुरू, पुणे विद्यापीठ; संचालक, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशन, पुणे.

डॉ. कुंजबिहारी दास, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक (ओडिया), रेव्हेन्शॉ कॉलेज, कटक (ओरिसा); विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत प्राध्यापक.

प्रा. जोगेश दास, एम्.ए., असमिया कथा-कादंबरीकार, प्राध्यापक व प्रमुख, असमिया विभाग, बी. बरुआ महाविद्यालय, गौहाती.

डॉ. तिलोत्तमा दासवाणी, एम्.ए. (इंग्लिश); एम्.ए. (भाषा-अभ्यास); पीएच्.डी., सिनियर फेलो, आय.सी.एस्.एस्.आर्., इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ एज्युकेशन, पुणे.

डॉ. वि. गो. दीघे, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्ती वरिष्ठ संशोधन अधिकारी, शिक्षा मंत्रालय, नवी दिल्ली; मुंबई.

श्री. गु. व्यं. दिवेकर, एम्.ए., सेवानिवृत्त अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने; सिनियर रिसर्च फेलो (हिंदी-उर्दू), महात्मा गांधी मेमोरियल रिसर्च सेंटर, मुंबई.

प्रा. चं. ग. दीक्षित, डी.एम्.ई.ई., सेवानिवृत्त प्रमुख, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, सरकारी तंत्रनिकेतन, पुणे.

श्री. म. श्री. दीक्षित, लेखक व कार्यवाह, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.

प्रा. व. चिं. दीक्षित, एम्.एस्सी.; ए.एच्.बी.टी.आय्. (कानपूर), सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राचार्य व प्रमुख, रसायनशास्त्र विभाग, प्रताप कॉलेज, अमळनेर; पुणे.

श्री. विजय दीक्षित, जी.डी. (आर्किटेक्चर), सल्लागार व वास्तुविशारद, लेखक, नासिक.

डॉ. श्री. गं. दीक्षित, जी.बी.व्ही.सी., सेवानिवृत्त प्रभारी उपसंचालक, पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निर्मिती संस्था, पुणे; बंगलोर (कर्नाटक).

प्रा. श्री. ह. दीक्षित, एम्.ए., प्राध्यापक, तत्त्वज्ञान विभाग, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

श्री. हे. वि. दीक्षित, डी.एम्.ई.ई. (कोअर ऑफ सिग्नल्स), निवृत्त लेफ्ट. कर्नल, पुणे.

डॉ. चंदुलाल गं. दुबे, एम्.ए.; पीएच्.डी.; डी.लिट्., हिंदीचे प्राध्यापक व प्रमुख, कर्नाटक विद्यापीठ, धारवाड (कर्नाटक).

डॉ. गो. बं. देगलूरकर, एम्.ए.; पीएच्.डी.; डी.लीट्., प्रपाठक, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

सौ. इंदुमती प्र. देव, एम्.ए.; बी.टी.; बी.आर्.सी. (गार्डनिंग), शिक्षिका, मुंबई.

डॉ. शां. भा. देव, एम्.ए.; पीएच्.डी., संचालक, डेक्कन कॉलेज अँड पोस्ट ग्रॅज्युएट रिसर्च इन्स्टिट्यूट, पुणे.

प्रा. बा. र. देवधर, बी.ए.; गायक व संगीतज्ञ, संस्थापक, देवधर स्कूल ऑफ इंडियन म्युझिक, मुंबई; अध्यक्ष, अखिल भारतीय गांधर्व महाविद्यालय मंडळ, मिरज; माजी संपादक, संगीत कला विहार, मुंबई.

कै. य. ना. देवधर, एम्.ए.; पीएच्.डी., माजी प्राध्यापक, इतिहास विभाग, पार्ले कॉलेज; रूपारेल कॉलेज; महिला विद्यालय, विलेपार्ले, मुंबई.

प्रा. वा. चिं. देवधर, एम्.ए.; बी.म्युझिक, उपप्राचार्य, चिंतामणराव कॉलेज ऑफ कॉमर्स, सांगली.

डॉ. चं. धुं. देशपांडे, एम्.ए.; डी.लिट्., सेवानिवृत्त प्रमुख, भूगोल विभाग, मुंबई विद्यापीठ; माजी शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

डॉ. ना. र. देशपांडे, एम्.ए.; एल्एल्.बी. (मुंबई); ए.एम्.; पीएच्.डी. (कोलंबिया), सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, राज्यशास्त्र विभाग, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

श्री. पु. ल. देशपांडे, एम्.ए.; एल्एल्.बी., साहित्यिक, अभिनेते, नाट्य व चित्रपट दिग्दर्शक, संगीतज्ञ, संस्थापक-पु. ल. देशपांडे प्रतिष्ठान, पुणे.

श्री. वामनराव हरि देशपांडे, एफ्.सी.ए., संगीतज्ञ व लेखक, चार्टर्ड अकौंटंट व ज्येष्ठ भागीदार, मे. बाटलीबोर्डे अँड पुरोहित चार्टर्ड अकौंटंट्स, मुंबई.

प्रा. सुधाकर देशपांडे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक वनस्पतिविज्ञान विभाग व प्रमुख, जीवविज्ञान विभाग, आर्. डी. नॅशनल कॉलेज, मुंबई.

डॉ. य. वि. देशमुख, बी.एस्सी.; एम्.ई. (धातुविज्ञान); एम्.ई. (यांत्रिक); पीएच्.डी.; ए.एम्.आय्.ई., प्राध्यापक व प्रमुख, धातुविज्ञान व उत्पादन अभियांत्रिकी विभाग, सरकारी तंत्रनिकेतन, पुणे.

प्रा. गि. द. देशिंगकर, बी.ए. (ऑ.) (लंडन); एम्.ए. (येल), प्राध्यापक, चिनी इतिहास, भाषा व वाङ्मय; सल्लागार संपादक, 'चायनीज रिपोर्ट', नवी दिल्ली.

श्री. चैतन्य देसाई, युनिव्हर्सिटी ऑफ म्युझिक, खैरागढ संस्थान, (जि. दुर्ग; मध्य प्रदेश).

श्री. वसंत शांताराम देसाई, बी.ए. (ऑ.); एल्एल्.बी., अधिवक्ता, पुणे.

प्रा. व्यं. वि. द्रविड, एम्.ए., प्राध्यापक, हिंदी विभाग, राजाराम कॉलेज, कोल्हापूर.

श्री. भास्करराव धारप, बी.ई., चित्रपट तंत्रज्ञ, वितरक, निर्माते; चित्रपटविषयक अभ्यासक, लेखक; मालक, अलका टॉकीज, पुणे.

श्री. रा. रा. धुमाळ, बी.एस्सी. (कृषि), वाई.

सौ. नयनतारा धुरंधर, जी.डी. आर्ट (ड्रॉइंग आणि पेंटिंग), अध्ययन, म्यूलर पेंटिंग, मुंबई.

श्री. ए. रा. धोंगडे, बी.ए.; बी.कॉम्. (लंडन), सेवानिवृत्त शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

डॉ. रमेश धोंडगे, एम्.ए. (इंग्रजी); एम्.ए. (भाषाविज्ञान); पीएच्.डी., प्रपाठक, भाषाविज्ञान विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. सैय्यद नईमुद्दीन, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राचार्य, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती.

श्री. व. वि. नगरकर, एम्.ए.; आय्.पी.एस्., कमांडंट, जनरल होमगार्ड्स व डायरेक्टर, सिव्हिल डिफेन्स, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

श्री. बापूराव नाईक, बी.ए.; डिप्लोमा इन प्रिंटिंग टेक्नॉलॉजी, फेलो-इंडियन स्टॅंडर्ड्स इन्स्टिट्यूट, नवी दिल्ली; फेलो-रॉयल सोसायटी ऑफ आर्ट्स, लंडन; सेवानिवृत्त उपसंचालक, शासकीय मुद्रण व लेखन सामग्री संचालनालय, मुंबई; माजी नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती मंडळ; माजी सदस्य, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळ, मुंबई.

डॉ. म. कृ. नाईक, एम्.ए.; पीएच्.डी.; ए.एम्. (पेनसिल्वेनिया), प्राध्यापक व प्रमुख, इंग्रजी विभाग, कर्नाटक विद्यापीठ, धारवाड (कर्नाटक).

श्री. सु. व. नाईक, बी.एस्सी.; एल्ल.बी., साहाय्यक न्यायाधीश व अप्पर सत्र न्यायाधीश, कोल्हापूर.

डॉ. मो. ना नातू, बी.एस्सी.; एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय; उपाध्यक्ष, अखिल भारत स्कारुट व गार्ड, पुणे.

डॉ. रा. भा. नामदास, एम्.व्ही.एस्सी. (मुंबई), साहाय्यक संचालक, पशुरोग सर्व चिकित्सालय, पुणे.

श्री. य. रा. नेने, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त अधिकारी, भारतीय हवामान खाते; सदस्य, ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, पुणे.

श्री. अविनाश पंडित, एम्.ए., असिस्टंट एडिटर, ओरिएंटल लॉगमन्स लि., मुंबई.

श्री. प. श्री. पंडित, बी.ई. (सिव्हिल), सेवानिवृत्त पर्यवेक्षक, स्थापत्य सर्वेक्षण विभाग; भारतीय सेना अभियांत्रिकी सेवा; माजी प्रमुख अभियंता, बांधकाम विभाग, भारतीय आयुर्विमा महामंडळ, पुणे.

श्री. बाळ ज. पंडित, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; साहित्य विशारद, क्रीडासमीक्षक व लेखक; आकाशवाणीवरील क्रिकेट समालोचक व रणजी क्रिकेटपटू, पुणे.

सौ. भाग्यश्री पंडित, बी. ए.; डिप्लोमा इन जर्नलिझम्, वाई.

प्रा. र. वि. पंडित, एम्.ए.; बी.टी., प्राध्यापक, मानसशास्त्र विभाग, नागपूर महाविद्यालय, नागपूर.

प्रा. म. गं. पटवर्धन, एम्.ए.; एम्.एड.; डी.पी.एड., प्राचार्य, चंद्रशेखर आगाशे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय, पुणे.

कै. वि. भा. पटवर्धन, बी.ए.; एल्एल्.बी., अधिवक्ता, हायकोर्ट, वाई.

सौ. शुभदा अ. पटवर्धन, एम्.एस्.ए.एम्. (गुजरात आयुर्वेद विद्यापीठ), खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, मुंबई.

श्री. नरेश परळीकर, एम्.ए.; बी.एड., संपादक, मराठी विभाग, नॅशनल बुक ट्रस्ट इंडिया, नवी दिल्ली.

डॉ. स. य. परांजपे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ.ए.झेड्.; डी.ए.एस्.एफ्. (मुंबई), प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान-पदव्युत्तर संशोधन केंद्र व विभाग प्रमुख, मॉडर्न कॉलेज, पुणे; खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, पुणे.

कै. शं. आ. परांडेकर, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राचार्य, जनता महाविद्यालय (देवचंद कॉलेज), अर्जुननगर; सेवानिवृत्त प्राध्यापक, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

डॉ. सौ. सिंधु. अ. पराडकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका वनस्पतिविज्ञान विभाग, गव्हर्नमेंट इन्स्टीट्यूट ऑफ सायन्स, नागपूर.

कै. म. प. पांडे, पीएच्.डी., प्रपाठक व प्रमुख, रशियन विभाग, सेंट्रल इन्स्टीट्यूट ऑफ इंग्लिश अँड फॉरिन लॅंग्वेजिस्, हैदराबाद (आंध्र प्रदेश).

डॉ. प. श्री. पांढरीपांडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., अधिव्याख्याता, नागपूर.

प्रा. मा. वि. पाटणकर, एम्.ई. (सिव्हिल); पीएच्.डी. (सॉइल्स); ए.एम्.आय्.ई. (भारत); एम्.आय्.एस्.टी.ई., प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी विभाग, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, औरंगाबाद.

डॉ. अ. व्यं. पाटील, एम्.एस्सी. (कृषि); पीएच्.डी., सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे.

श्री. प. शं. पाटील, सेवानिवृत्त संचालक (श्रेणी १), अंगुलिमुद्रा केंद्र, गुन्हाअन्वेषण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

कै. म. पु. पाटील, बी.ए.; एलएल.बी., माजी मंत्री, भूतपूर्व मुंबई राज्य, बेळगाव.

श्री. ल. ह. पाटील, सेवानिवृत्त कृषि अभियंता (आयाकट) वाई; पुणे.

डॉ. शा. दा. पाटील, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान व सूक्ष्मजीवविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

कै. ह. चिं. पाटील, बी.एजी., सेवानिवृत्त अधीक्षक, शेतकी शाळा (मांजरी); निरीक्षक, शेतकी शाळा, मुंबई राज्य; पुणे.

श्रीमती सुमती पायगावकर, बी.ए.; बी.टी., बालसाहित्य लेखिका, सेवानिवृत्त राजपत्रित अधिकारी, शिक्षणखाते, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

डॉ. आमोद पारसनीस, एम्.ए.; पीएच्.डी. (पॅरिस), प्रपाठक, फ्रेंच भाषा विभाग, एम्.ई.एल्., दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

श्री. पार्वतीकुमार, नर्तक, नृत्यसंशोधक आणि नृत्यशिक्षक, संचालक, तंजावूर नृत्यशाळा, मुंबई.

श्री. वि. चिं. पावगी, बी.एस्सी. (कृषि), वाई.

डॉ. वा. ल. पुरोहित, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, भौतिकी विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. म. मो. पेंडसे, एम्.ए., व्याख्याता, कीर्ति कॉलेज, मुंबई.

प्रा. कु. का. दि. पेण्डरकर, एम्.ए.; बी.टी., सेवानिवृत्त प्राध्यापिका, गणित विभाग, एल्फिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई.

श्री. वि. गो. पेंडारकर, सेवानिवृत्त कार्यकारी संचालक, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, मुंबई; अर्थसल्लागार, बँक ऑफ टांझानिया, दारेसलाम.

श्री. प्रकाश पेठे, जी.डी.आर्च.; ए.आय्.आय्.ए., वास्तुशिल्पज्ञ, बडोदे.

प्रा. चं. रा. पोतनीस, एम्.ए., प्राचार्य व प्राध्यापक, मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगाव.

डॉ. सौ. कुमुद पोरे, एम्.ए.; पीएच्.डी., गोखले अर्थशास्त्र संस्था, पुणे.

डॉ. अ. वि. प्रभुणे, एम्.बी.बी.एस्., बालरोगतज्ञ, वाई.

कै. ना. ह. फडके, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, गणित विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई.

प्रा. वि. दा. फरांदे, एम्.ए., प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

सौ. विजया फराडमंड, अध्यापिका, न्यू इरा हायस्कूल व बहाई धर्मप्रचारक, बहाई स्पिरिच्युअल असेंब्ली, पाचगणी.

श्री. धै. शं. फालके, बी.एस्सी. (ऑ.), सातारा रोड (ता. कोरेगाव).

डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., अधिव्याख्याता, हिंदी विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

श्री. शं. ना. बागडे, बीएस्सी.; बी.ए.; एम्.एड., मुख्याध्यापक, श्री शिवाजी विद्यालय, नसरापूर (ता. भोर, जि. पुणे).

श्री. भाई माधवराव बागल, थोर समाजसेवक, लेखक व चित्रकार, कोल्हापूर.

डॉ. वि. मा. बाचल, एम्.ए.; पीएच्.डी.; जी.डी. (आर्ट); ए.एम्., प्रमुख राज्यशास्त्र विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. गं. वि. बापट, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, इंग्रजी विभाग, वाडिया महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. पु. वि. बापट, एम्.ए.; ए.एम्.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, पुणे व दिल्ली विद्यापीठ; पुणे.

कै. श्री. ह. बापट, जी.बी.व्ही.सी. (मुंबई), सेवानिवृत्त पशुसंवर्धन उपसंचालक, पुणे.

डॉ. सरोजिनी बाबर, एम्.ए.; पीएच्.डी., संपादिका, समाजशिक्षण माला, पुणे.

श्री. डॅनिअल इलायजा बेंजामिन (गडकर), बी.ए.; डिप्लोमा इन जर् नॅलिझ्म, नॅशनल केमिकल लॅबोरेटरी, पुणे.

डॉ. वा. द. बेंद्रे, एम्.ए.; बी.एड.; पीएच्.डी., प्रपाठक व प्रमुख, कन्नड विभाग, किटेल कॉलेज, धारवाड.

श्री. एच्. बेही, सचिव, बहाई स्पिरिच्युअल असेंब्ली, पाचगणी.

डॉ. वि. द. बोरकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., शास्त्रज्ञ, महाराष्ट्र असोसिएशन फॉर दि कल्चिअरल ऑफ सायन्स, पुणे.

श्री. सु. व. बोराटे, बी.ए. (ऑ.), वाई.

प्रा. अनंत बोवलेकर, बी.ए. (फाइन) पेंटिंग; आर्ट मास्टर, प्राध्यापक, रंग व रेखा कला, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई.

कु. माधुरी ब्रह्मे, एम्.ए., वाई.

डॉ. गुलाबदास ब्रोकर, बी.ए., गुजराती लेखक, मुंबई.

डॉ. गो. के. भट, एम्.ए.; पीएच्.डी., संचालक, भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन मंदिर, पुणे.

कु. नलिनी भट, एम्.एस्सी., माजी संपादन साहाय्यक, मराठी विश्वकोश, वाई; पुणे.

श्री. केशवचंद्र गं. भडभडे, बी.एस्सी.; बी.टी., थिऑसॉफीचे अभ्यासक, पुणे.

प्रा. कृ. रा. भांडारकर, माजी प्राध्यापक, नाटिकल अँड एंजिनिअरिंग कॉलेज, मुंबई; माजी संचालक, महाराष्ट्र इलेक्ट्रॉनिक्स कॉर्पोरेशन, महाराष्ट्र शासन; नाविक तंत्रविद्याविषयक साहित्याचे लेखक व प्रकाशक नि नाविक रडार व इलेक्ट्रॉनिकी तज्ञ, मुंबई.

प्रा. अ. के. भागवत, एम्.ए., सेवानिवृत्त प्राचार्य, किसन वीर महाविद्यालय, वाई; पुणे.

प्रा. अ. वि. भागवत, एम्.ए., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

श्रीमती दुर्गा भागवत, एम्.ए., लेखिका, मुंबई.

प्रा. नलिनी भागवत, एम्.ए.; जी.डी.आर्ट; ए.एम्., साहाय्यक अधिव्याख्याता, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई.

श्री. भा. वि. भागवत, एफ्.सी.आय्.; ए.सी.आर्.ए.; डी.कॉम्., भूदृश्य वास्तुशिल्पज्ञ व उद्यानविद्या सल्लागार, पुणे.

श्रीमती लीलावती भागवत, बी. ए., सेवानिवृत्त अधिकारी, आकाशवाणी मुंबई केंद्र; पुणे.

डॉ. व. य. भागवत, एम्.एस्सी. (कृषि); पीएच्.डी., प्राचार्य, आनंद निकेतन कृषि महाविद्यालय, वरोरा (जि. चंद्रपूर).

डॉ. व. प्र. भापकर, एम्.एस्सी.; पीएच.डी., प्राध्यापक, डिपार्टमेंट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स, युनिव्हर्सिटी ऑफ कॅटकी, लेक्सिंग्टन (यू.एस्.ए.).

प्रा. श. वि. भालकर, बी.एस्सी. (मुंबई); एम.एस्सी. (टेक्.), प्राध्यापक, फूड टेक्नॉलॉजी डिव्हिजन, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

डॉ. य. त्र्यं. भालेराव, एम्.बी.बी.एस्., खाजगी वैद्यकीय व्यवसाय, वाई.

प्रा. अ. श्री. भावे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. टी. भास्करन्, एम्.ए. (मलयाळम्); एम्.ए. (संस्कृत); पीएच.डी., प्रपाठक, मलयाळम् विभाग, केरळ विद्यापीठ, त्रिवेंद्रम.

प्रा. ग. ल. भिडे, एम्.ए. (इतिहास); एम्.ए. (प्राचीन भारतीय संस्कृती), प्राध्यापक, इतिहास विभाग, डी.बी.एफ. दयानंद कला व शास्त्र महाविद्यालय, सोलापूर.

कै. ब. वा. भिडे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

प्रा. मा. य. भिडे, बी.एस्सी.; एम्.एड., अध्यक्ष, नॅब ल्वी ब्रेल मेमोरियल रिसर्च सेंटर, मुंबई.

डॉ. र. द. भिडे, एम्.एस्सी.; पीएच.डी., प्राध्यापक, भौतिकी विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. वि. प. भिडे, बी.एस्सी. (कृषि); पीएच.डी. (मुंबई); पीएच.डी. (आयोवा), सेवानिवृत्त अधीक्षक कृषि अधिकारी, कृषि विभाग, महाराष्ट्र राज्य व माजी प्राचार्य, कृषि महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. वि. वि. भिडे, एम्.ए.; पीएच.डी.; काव्यतीर्थ; याज्ञिकचूडामणि; श्रौतालंकार, प्रपाठक, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. सुभाष भेण्डे, एम्.ए.; पीएच.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. उत्तम भोईटे, एम्.ए.; पीएच.डी., प्रपाठक, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

श्री. प्र. बा. भोईटे, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एड., शिक्षक, श्री सिद्धेश्वर हायस्कूल, तडवळे समंत (ता. कोरेगाव, जि. सातारा).

प्रा. रा. जि. भोसले, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, कृषि महाविद्यालय, अकोला.

प्रा. अरविंद मंगरूळकर, एम्.ए.; संगीततज्ञ, सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, संस्कृत-प्राकृत विभाग, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

श्री. स. चिं. मराठे, बी.ई., सदस्य, ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, पुणे.

प्रा. रा. म. मराठे, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; एम्.एड., सेवानिवृत्त प्राचार्य, कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, धुळे; पुणे.

प्रा. प्र. शे. महल्ले, एम्.एस्सी., माजी प्राध्यापक, कृषिविद्या विभाग, पंजाबराव कृषि विद्यापीठ, अकोला; तांदूळ विस्तार कृषिविद्यावेत्ता, धान संशोधन गट, कृषि संशोधन केंद्र, सिंदेवाही (जि. चंद्रपूर).

प्रा. कृ. द. महाजन, बी.ई., प्राध्यापक, स्थापत्य अभियांत्रिकी, पुणे.

प्रा. मु. का. महाजन, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती.

प्रा. विद्यासागर महाजन, एम्.ए. (जर्मन), अधिव्याख्याता, जर्मन विभाग, महाराजा सयाजीराव विद्यापीठ, बडोदे.

श्री. म. गो. महाबलेश्वरकर, बी.एस्सी. (ऑ.), अधिकारी, बँक ऑफ महाराष्ट्र शाखा, वाई.

प्रा. म. बा. मांडके, एम्.एस्सी., अधिव्याख्याता, मानवशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

सौ. चतुरा मांडरे, एम्.ए., वाई.

डॉ. म. श्री. माटे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, प्राचीन भारतीय इतिहास व संस्कृति आणि पुरातत्त्वविद्या, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

श्री. अ. गो. मायदेव, एम्.आय्.ई. (भारत), सेवानिवृत्त मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र राज्य; पुणे.

डॉ. सौ. ललिता मिरजकर, टी.डी.; एम्.ए.; पीएच्.डी., अधिव्याख्याता, मराठी विभाग, दिल्ली विद्यापीठ, दिल्ली.

डॉ. वा. वि. मिराशी, एम्.ए.; सन्मान्य डी.लिट्. (मुंबई, सागर व नागपूर), सेवानिवृत्त प्राचार्य व प्राध्यापक, संस्कृत विभाग, विदर्भ महाविद्यालय, अमरावती; भूतपूर्व सन्मान्य संचालक, पदव्युत्तर विभाग (मानव्य शाखा); सन्मान्य प्राध्यापक, प्राचीन भारतीय इतिहास आणि संस्कृति, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

डॉ. नरेंद्र मिश्र, एम्.ए. (विश्वभारती), प्राध्यापक (ओडिया), विश्वभारती, शांतिनिकेतन (प. बंगाल).

प्रा. रा. के. मुटाटकर, एम्.ए., प्रपाठक व प्रमुख, मानवशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. म. अ. मेहेंदळे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, संस्कृत विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

श्री. वि. वि. मोडक, परकीय भाषा प्रमाणपत्र; व्यापारविषयक पदविका (मुंबई), माजी निरीक्षण अधिकारी, तंत्रविद्या व अन्वेषण विभाग, भारतीय हवामान खाते, पुणे; सदस्य, ज्योतिर्विद्या परिसंस्था, पुणे विद्यापीठ फ्रेंच ॲसोसिएशन, योगविद्याधाम, इंडियन मिटिऑरॉलॉजिकल सोसायटी, पुणे.

श्री. सोराब मोदी, प्रसिद्ध अधिकारी, एअर इंडिया, मुंबई.

डॉ. रा. शा. मोरखंडीकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, राज्यशास्त्र विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

प्रा. विश्वास यंदे, जी.डी. आर्ट (ड्रॉइंग अँड पेंटिंग), प्राध्यापक व प्रमुख, रेखा व रंगविभाग, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई.

डॉ. एफ. जे. बिलेस्कॉव्ह यानसेन, पीएच्.डी., प्राध्यापक, कोपनहेगन विद्यापीठ, कोपनहेगन (डेन्मार्क).

श्री. ह. व्यं. यार्दी, बी.एजी.; बी.टी., सेवानिवृत्त शिक्षक, द्रविड हायस्कूल, वार्ड.

प्रा. म. रा. राईलकर, एम्.एस्सी. (गणित); एम्.एस्सी. (सांख्यिकी), प्राध्यापक व प्रमुख, गणित विभाग आणि उपप्राचार्य, स. प. महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. सौ. विजया राजाध्यक्ष, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका, एल्फिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई.

प्रा. अशोक रानडे, एम्.ए.; एल्एल्.बी.; संगीताचार्य, संचालक, मुंबई विद्यापीठ, संगीत केंद्र, मुंबई.

डॉ. कु. उषा रानडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., संशोधक साहाय्यक भाषाशास्त्र विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

डॉ. पंढरीनाथ रानडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, इतिहास विभाग, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

प्रा. एल्. ए. रॉड्रिगज, प्राध्यापक, डेंपे कॉलेज ऑफ आर्ट्स अँड सायन्स, पणजी.

प्रा. स. के. रुईकर, एम्.एस्सी. (कृषि), प्राध्यापक, वनस्पति विकृतिविज्ञान, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर.

श्री. दा. ता. रुपवते, बी.ए.; एल्एल्.बी., राजकीय नेते व अधिवक्ते, पुणे.

डॉ. दी. वा. रेगे, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एस्सी. (टेक्.); पीएच्.डी. (टेक्.), प्राध्यापक, फूड टेक्नॉलॉजी डिक्विजन, डिपार्टमेंट ऑफ केमिकल टेक्नॉलॉजी, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

डॉ. म. शं. रेगे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी.; एफ्.ए.ई.बी., प्राध्यापक व प्रमुख, प्राणिविज्ञान विभाग, इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्स, मुंबई.

प्रा. मे. पुं. रेगे, एम्.ए., माजी प्राचार्य, प्राध्यापक व प्रमुख, तत्त्वज्ञान विभाग, कीर्ति महाविद्यालय, मुंबई; कार्यकारी संपादक, 'नवभारत' मासिक, वार्ड; सदस्य, मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ; प्रमुख पारीख सेंटर फॉर एज्युकेशनल स्टडीज, मुंबई.

कै. सदानंद रेगे, एम्.ए., प्राध्यापक, इंग्रजी विभाग, रामनारायण रुईया महाविद्यालय, मुंबई.

डॉ. वा. वि. लवाटे, बी.एस्सी. (ऑ.); बी.एस्सी. (टेक्.); पीएच्.डी. (टेक्.), उत्पादन व्यवस्थापक, हेक्स्ट फार्मास्युटिकल लि., मुंबई.

डॉ. प्र. ग. लाळे, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्रपाठक, संस्कृत विभाग, उस्मानिया विद्यापीठ, हैदराबाद (आंध्र प्रदेश).

कै. दि. ह. लिमये, एम्.ए., पुणे.

डॉ. म. रा. लेदर्ले, एम्.पीएच्. (म्यूनिक); एम्.टीएच्.; पीएच्.डी., धर्म-तत्त्वज्ञानवर जर्मन, इंग्रजी व मराठीतून विपुल लेखन, 'स्नेहसदन' सदस्य, पुणे.

प्रा. सुरेंद्र वडगावकर, एम्.ए. (मुंबई); सर्टिफिकेट (हायडेलबर्ग), नर्तक, संस्थापक व चालक, 'किंकिणी वृन्द नृत्यालय' पुणे व मुंबई; प्राध्यापक, जर्मन विभाग, रूपारेल कॉलेज, मुंबई.

श्री. ना. रा. वडनप, बीएस्सी. (ऑ.), सेवानिवृत्त साहाय्यक वातावरणविज्ञ, भारतीय हवामान खाते, पुणे.

डॉ. सौ. श्यामला वनारसे, एम्.ए.; पीएच्.डी., पुणे.

कै. मु. वरदराजन्, एम्.ए.; एम्.ओ.एल्.; पीएच्.डी., कुलगुरू, मदुराई विद्यापीठ, मदुराई (तमिळनाडू).

डॉ. स. ह. वर्तक, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, गरवारे कॉलेज, पुणे.

प्रा. द. गो. वन्हाडपांडे, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, वनस्पतिविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. चं. शं. वागळे, एम्.डी., मानसेवी साहाय्यक प्राध्यापक, बालरोगविभाग, लोकमान्य टिळक म्युनिसिपल वैद्यकीय महाविद्यालय, शीव; मुंबई.

डॉ. कु. यशोधरा वाधवाणी, एम्.ए. (संस्कृत व भाषाविज्ञान); पीएच्.डी., उपसंपादक, संस्कृत कोश विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

कै. म. ना. वानखेडे, एम्.ए.; ए.एम्. (इंडियाना); पीएच्.डी. (फ्लॉरिडा), अध्यक्ष, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग (१९७३-७८), मुंबई; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृति मंडळ.

डॉ. चिं. ग. वैद्य, बी.ए.; एम्.कॉम्.; पीएच्.डी., प्राचार्य, बृहन्महाराष्ट्र वाणिज्य महाविद्यालय, पुणे.

कै. प. ल. वैद्य, एम्.ए.; डी.लिट्., प्राध्यापक, बनारस हिंदु विश्वविद्यालय, बनारस; मुख्य संपादक, महाभारत, भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन मंदिर, पुणे.

श्रीमती नर्मदा शहाणे, एम्.ए., सिनियर रिसर्च असिस्टंट, फिल्म अँड टेलिव्हिजन इन्स्टिट्यूट, पुणे.

श्री. मो. ज्ञा. शहाणे, बी.ए. (ऑ.); विशेष अध्ययन, टोरॉंटो विद्यापीठ, टोरॉंटो, (कॅनडा); निवृत्त संपर्काधिकारी, परराष्ट्र संबंध मंत्रालय, भारत सरकार; माजी संचालक, वृत्तपत्रविद्या विभाग, पुणे विद्यापीठ; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य भाषा सल्लागार मंडळ, पुणे.

कै. शा. वि. शहाणे, एम्.ए.; एस्.टी.सी.; राष्ट्रभाषा कोविद, सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक, पुणे.

श्री. र. रू. शाह, एम्.ए.; एल्एल्.बी., माजी सहसंपादक, मराठी विश्वकोश, वाई; पुणे.

श्री. सु. र. शिंगटे, बीएस्सी. (ऑ.), अधिकारी, बँक ऑफ महाराष्ट्र, लिंब (ता. सातारा).

डॉ. र. वै. शिरवैकर, एम्.बी.बी.एस्.; डी.पी.एम्. (इंग्लंड), माजी मानसेवी प्राध्यापक, मानस चिकित्सा विभाग, बी. जे. मेडिकल कॉलेज, पुणे, औरंगाबाद, मिरज व सोलापूर; माजी अधीक्षक, मध्यवर्ती मनोरुग्णालय, येरवडा व एन्.एम्. मनोरुग्णालय, ठाणे; मानचिकित्सक, पुणे.

प्रा. द. स. शिरोडकर, एम्.ए., प्राध्यापक, राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर.

श्री. अ. वा. शेंडे, एम्.एस्सी., साहाय्यक अभियंता, आकाशवाणी (विविध भारती), मुंबई.

प्रा. बा. ग. शेजवलकर, एम.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, रसायनशास्त्र विभाग, रूपारेल कॉलेज, मुंबई.

डॉ. कु. रुक्साना महमूदमियाँ शेख, एम्.ए.; पीएच्.डी., वाई.

श्री. शि. बा. संकनवाडे-पाटील, साहित्य-विशारद, संपादक, 'ज्ञानप्रसाद' मासिक, कोल्हापूर.

डॉ. विलास संगवे, एम्.ए.; पीएच्.डी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, समाजशास्त्राचे गुणश्री प्राध्यापक, कोल्हापूर.

प्रा. बाबुराव सडवेलकर, जी.डी.आर्ट (पेंटिंग); आर्ट एज्युकेशन (अमेरिका), व्यावसायिक चित्रकार, भूतपूर्व प्राध्यापक, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई; कला संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

श्री. दि. बा. सणस, बी.एस्सी. (ऑ.), वाई.

श्री. गो. वि. सप्रे, बी. ई., सेवानिवृत्त संचालक, तंत्रशिक्षण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

कै. दि. द. समर्थ, बी.एस्सी., सेवानिवृत्त प्राध्यापक, प्राणिविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. मनोहरराय सरदेसाय, एम्.ए. (मुंबई); डी.लिट्. (पॅरिस), प्रमुख, फ्रेंच विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

डॉ. सत्येंद्रनाथ सर्मा, एम्.ए.; पीएच्.डी., प्राध्यापक, आधुनिक भारतीय भाषा विभाग, गौहाती विद्यापीठ, गौहाती (आसाम).

डॉ. द. चि. सलगर, एम्.बी.बी.एस्.; एम्.डी., प्राध्यापक, शरीरक्रियाविज्ञान, कस्तुरबा मेडिकल कॉलेज, मंगलोर (कर्नाटक).

डॉ. य. शि. सहस्रबुद्धे, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (भूविज्ञान), संचालक, भारतीय भूवैज्ञानिक सर्वेक्षण, महाराष्ट्र पूर्व मंडल, नागपूर.

प्रा. वसंत द. सहस्रबुद्धे, डी.सी.ई., माजी प्राध्यापक, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, कराड.

प्रा. जया सागडे, बी.एस्सी.; एल्एल्.एम्., विधि महाविद्यालय, पुणे.

श्री. त्र्यं. रा. साठे, एम्.एस्सी.; ए.आय्.आय्.एस्सी., डिप्लो.केम.टेक् (बडोदे), माजी संशोधक, अरलॅब्स लि., भाटघर (ता. भोर); माजी केंद्रीय औद्योगिक सल्लागार, नवी दिल्ली; औद्योगिक सल्लागार, व्यावसायिक (सेवानिवृत्त), मुंबई.

श्री. प. ज. साठे, संचालक (श्रेणी १), अंगुलिमुद्रा केंद्र, संगणकयंत्र विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

श्री. प्र. रा. साठे, एम्.एस्सी., सेवानिवृत्त वरिष्ठ रसायनशास्त्र, अरलॅब्स लि., भाटघर (ता. भोर).

श्री. र. रा. साठे, बी.एस्सी. (कृषि), वाई.

डॉ. सत्यरंजन साठे, बी.ए.; एल्एल्.एम्.; एस्.जे.डी. (नॉर्थ वेस्टर्न, यू.एस्.ए.), प्राचार्य, विधि महाविद्यालय, पुणे.

डॉ. भा. र. साबडे, एम्.ए.; पीएच्.डी., सचिव, मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रिज, पुणे.

प्रा. प्र. रा. सावंत, एम्.ए., प्राध्यापक, भूगोल विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

कै. प्र. ल. सासवडकर, एम्.ए.; पीएच्.डी., अधिव्याख्याता, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

सौ. प्रमिला साळवी, एम्.ए., समाजसेविका, सोनई (अहमदनगर).

प्रा. आ. ह. साळुंखे, एम्.ए., प्रमुख, संस्कृत विभाग, लालबहादूर शास्त्री महाविद्यालय, सातारा.

श्री. द. बा. सूर्यवंशी, बी.ए. (ऑ.), वाई.

डॉ. नीलमाधव सेन, एम्.ए.; डी.लिट्., सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख भाषाविज्ञान विभाग, पुणे विद्यापीठ; साहाय्यक संपादक, संस्कृत कोश विभाग, डेक्कन कॉलेज, पुणे.

प्रा. वि. मो. सोलापूरकर, कलासमीक्षक व माजी प्राध्यापक, सर जे. जे. स्कूल ऑफ आर्ट, मुंबई; अधिष्ठाता, चामराजेंद्र अँकॅडेमी ऑफ व्हिज्युअल आर्ट्स, म्हैसूर.

प्रा. प्र. वि. सोवनी, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, भूविज्ञान विभाग, फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे.

कै. श्री. प. सोहोनी, एम्.एस्सी., प्राध्यापक, हंसराज प्रागजी ठाकरसी महाविद्यालय, नासिक.

डॉ. सौ. कमला श्री. हर्डीकर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी., प्राध्यापिका व प्रमुख, जीवविज्ञान विभाग, देवचंद कॉलेज, अर्जुननगर (जि. कोल्हापूर).

प्रा. म. द. हातकणंगलेकर, एम्.ए., प्रमुख, इंग्रजी विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

प्रा. र. दे. हातेकर, एम्.ए., प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग, किसन वीर महाविद्यालय, वाई.

डॉ. सेन-इचि हिसामात्सु, डायरेक्टर, इंटरनॅशनल सोसायटी फॉर एज्युकेशनल इन्फर्मेशन, टोकियो.

प्रा. ब. ग. क्षीरसागर, एम्.एस्सी., प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, विलिंग्डन महाविद्यालय, सांगली.

डॉ. वि. रा. ज्ञानसागर, एम्.एस्सी.; पीएच्.डी. (नागपूर); पीएच्.डी. (विस्कॉन्सिन), सेवानिवृत्त प्राध्यापक व प्रमुख, वनस्पतिविज्ञान विभाग, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

कला विभागातील अभ्यागत संपादक

श्री. य. के. ओतारी, बी.कॉम्. (ऑ.), चित्रकार, वाई.

श्री. मा. भि. कदम, चित्रकार, बावधन (ता. वाई, जि. सातारा).

श्री. ग. वि. खरे, चित्रकार, पुणे.

श्री. स. पां. खरे, बी.कॉम्., वाई.

श्री. व. कृ. गोंधळेकर, आर्ट डायरेक्टर, फिल्मस अँड ड्रामा; कमर्शियल आर्टिस्ट, मुंबई.

श्री. सि. द. जमदाडे, मेकॅनिकल ड्राफ्ट्समन, वाई.

श्री. भ. ब. जाधव, बी.कॉम्. (ऑ.). बोपेगाव (ता. वाई, जि. सातारा).

श्री. श्री. के. टिळक छायाचित्रकार, वाई.

श्री. शौ. म. डांगे, ए.टी.डी.; बी.ए., तासगाव (जि. सातारा).

श्री. प्र. श्री. थिटे, बी.ए., चित्रकार, वाई.

श्री. चंद्रकांत देशमुख, चित्रकार, औंध, जि. सातारा.

श्री. ध. गो. ननावरे, मेकॅनिकल ड्राफ्ट्समन, पाडळी (ता. खंडाळा, जि. सातारा).

श्री. सं. बा. पाटील, जी.डी. आर्ट (ड्रॉईंग आणि पेंटिंग), ओगलेवाडी (ता. कराड, जि. सातारा).

श्री. भा. मो. पानसे, जी.डी.आर्ट (पेंटिंग आणि कमर्शियल); डी.टी.सी.; सेवानिवृत्त कमर्शियल आर्टिस्ट, कॉलेज ऑफ मिलिटरी इंजिनिअरिंग, पुणे.

श्री. पां. द. पारसनीस, जी. डी. आर्ट (पेंटिंग), कमर्शियल आर्टिस्ट, मुंबई.

श्री. ज्ञा. रा. फरांदे, मेकॅनिकल ड्राफ्ट्समन, वाई.

श्री. अ. श्री. बापट, जी. डी. आर्ट (कमर्शियल), पुणे.

श्री. वि. म. बारटक्के, सेवानिवृत्त ज्युनिअर असिस्टंट मॅनेजर, गव्हर्न्मेंट फोटोझिकोग्राफिक प्रेस,
पुणे.

श्री. स. द. महामुनी, पी.टी.सी., प्राथमिक शिक्षक, वाई.

श्री. ना. घ. राऊत, ए.एम्., माध्यमिक चित्रकला शिक्षक, कन्याशाळा, वाई.

श्री. अ. ना. साठे, चित्रकार, वाई.

श्री. शि. तु. सुतार, ए.एम्., माध्यमिक चित्रकला शिक्षक, वाई हायस्कूल, वाई.

श्री. अ. तु. हेरकळ, बी.ए., (ऑ.), मेणवली, ता. वाई, जि. सातारा.

श्री. श्री. वि. होनराव, जी.डी. आर्ट (ड्रॉईंग आणि पेंटिंग), तोंडार, ता. उदगीर (जि.
उस्मानाबाद).

ऋणनिर्देश

मराठी विश्वकोशाला अनेक संस्थानी व व्यक्तींनी अनेक प्रकारे साहाय्य केले. विशेषतः छायाचित्रे, रंगीत पारदर्शिका, नकाशे, वैज्ञानिक आणि तांत्रिक विषयांच्या आकृत्या इ. पुरवून किंवा त्यांचा वापर करण्यास अनुमती देऊन त्यांनी विश्वकोशास महत्त्वाची मदत केली. त्यांचा कृतज्ञतापूर्वक निर्देश पुढे करीत आहोत :

अंगुलिमुद्रा केंद्र, गुन्हाअन्वेषण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

अॅथ्रॉपॉलॉजिकल सर्व्हे ऑफ इंडिया, गव्हर्नमेंट ऑफ इंडिया, कलकत्ता.

आसाम साहित्य सभा, आसाम सरकार, जोरहाट.

ऑफिसर इन चार्ज, टिंबर इंजिनिअरिंग ब्रॅच अँड डायरेक्टर, फॉरेस्ट प्रॉडक्टस् रिसर्च; फॉरेस्ट रिसर्च इन्स्टिट्यूट अँड कॉलेजीस, डेहराडून.

ऑल इंडिया को-ऑर्डिनेटेड रिसर्च प्रोजेक्ट फॉर ड्रायलँड अॅग्रिकल्चर (महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ), सोलापूर.

उपयुक्त अभियंता (निर्माण) दक्षिण-पूर्व घाट लाइन पुणे; सेंट्रल रेल्वे, मुंबई.

उपमुख्य अभियंता (पाणीपुरवठा प्रकल्प, नियोजन व अभिकल्प), बृहन्मुंबई महानगरपालिका; मुंबई.

सौ. कदम ज्योत्स्ना; पुणे.

प्रा. करंदीकर विंदा; मुंबई.

काद्री, आय. एम्.; आर्किटेक्ट, मुंबई.

कार्यकारी अभियंता, चांदोली धरण, चांदोली (जि. सांगली).

कार्यकारी अभियंता, धोम धरण विभाग, महाराष्ट्र राज्य, सातारा.

खेकाळे, बाळासाहेब; छायाचित्रकार, बुलढाणा.

गरसोळे, सुरेश; महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यास मंडळ, पुणे.

गांगुली, अरुण; फोटो आर्टिस्ट, कलकत्ता.

गोडबोले, अरुण; कोऑर्डिनेटर, स्कूल ऑफ अप्लाइड रिसर्च, सांगली.

चांदवडकर, स. वि., नासिक.

चिटणीस, आशाताई; टिळकवाडी, बेळगाव.

जनतासंपर्क अधिकारी, गॅमन इंडिया लि., मुंबई.

जनसंपर्क निदेशनालय, राजस्थान राज्य, जयपूर.

जिल्हाधिकारी, चंद्रपूर जिल्हा, चंद्रपूर.

जिल्हा माहिती अधिकारी, बीड.

जिल्हा माहिती अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, बुलढाणा.

‘टाइम्स ऑफ इंडिया’ कार्यालय, मुंबई.

टाटा आयर्न अँड स्टील कं. लि., मुंबई.

ठाकूर, किरण; संपादक, दै. ‘तरुण भारत’ बेळगाव.

ठाकूर, बाळ; चित्रकार, मुंबई.

डायरेक्टर ऑफ इन्फर्मेशन, गुजरात राज्य, बडोदे.

डायरेक्टर, बल्गेरियन कल्चरल इन्फर्मेसन सेंटर, नवी दिल्ली.
डिपार्टमेंट ऑफ पब्लिसिटी अँड इन्फर्मेसन, गव्हर्नमेंट ऑफ जम्मू अँड काश्मीर, श्रीनगर.
डिपार्टमेंट ऑफ इन्फर्मेसन अँड पब्लिसिटी, गव्हर्नमेंट ऑफ कर्नाटक, बंगलोर.
डेक्कन कॉलेज, पुणे.
तहसीलदार, डहाणू तालुका, डहाणू, जि. ठाणे.
तहसीलदार, बारामती तालुका, बारामती, जि. पुणे.
तहसीलदार, बार्शी तालुका, बार्शी, जि. सोलापूर.
थिटे अरविंद; पदव्युत्तर विभाग, बलभीम आर्ट्स, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, बीड.
दि थिऑसॉफिकल पब्लिशिंग कं., फ्रान्स; मुंबई.
दि. पोर्ट अँथॉरिटी ऑफ न्यूयॉर्क अँड न्यू जर्सी, वनवर्ल्ड ट्रेड सेंटर, न्यूयॉर्क.
देशमुख, के. टी.; मुंबई.
नॅशनल पोर्ट्रेट गॅलरी, लंडन.
प्रा. नाईक, व्ही. ए. पी.; कोऑर्डिनेटर, बुलक कार्ट डिझाईन प्रोजेक्ट, इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ
मॅनेजमेंट, बंगलोर, (कर्नाटक).
नोबेल फाउंडेशन, स्वीडन.
पद्मनजी, हेमंत; मुंबई.
पब्लिक अफेअर्स डिपार्टमेंट, सिडनी.
पब्लिक रिलेशन्स ऑफिसर, मेट्रोर्ली, कलकत्ता.
परांजपे, सई; मुंबई.
पाटील, जयंतराव; संचालक, कृषिशिक्षण संस्था, कोसबाड हिल, कोसबाड, जि. ठाणे.
पै. अनंत; संपादक, इंडिया बुक हाऊस, मुंबई.
प्रमुख, यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग, अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे.
प्रशासक, बार्शी नगरपालिका, बार्शी, जि. सोलापूर.
प्राचार्य, बलभीम आर्टस्, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज, बीड.
प्रेस इन्फर्मेसन ब्यूरो, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
बरूआ, हेमचंद्र; गौहाती.
बहाई स्पिरिच्युअल असेंब्ली, पाचगणी.
बापट, पु. वि.; पुणे.
बाबाणी, कीरत; मुंबई.
बारटक्के, वि. म.; फोटोआर्टिस्ट, पुणे.
सेठ बिल्ला, एल्. एन्.; कलकत्ता.
श्रीमती बिल्ला, गोपिकुमारी; मुंबई.
प्रा. बेंद्रे, ना. श्री.; मुंबई.
श्रीमती बेंद्रे, मोना; मुंबई.
जनरल बेवूर, जी. जी.; पुणे.
ब्रिटिश डेप्युटी हायकमिशनर, मुंबई.
श्रीमती ब्लॉक, पॅरिस, फ्रान्स.
भटकळ, सदानंद; पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
भरत नाट्य संशोधन मंदिर, पुणे.

भागवत भा. रा.; पुणे.
भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे.
भारत स्काऊट्स अँड गाईड्स, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
भारतीय ज्ञानपीठ, नवी दिल्ली.
मराठी साहित्य परिषद, हैदराबाद, आंध्र प्रदेश.
महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी.
महानिबंधक कार्यालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.
माक्स म्यूलर भवन, पुणे.
माहिती अधिकारी, स्टुप कन्सलटंट्स लि. मुंबई.
माळी, जगदीश; फोटोआर्टिस्ट, मुंबई.
माळी, शं. तु.; फोटोआर्टिस्ट, मुंबई.
मॉफट टनेल कमिशन, डेन्व्हर, कोलोरेडो, अमेरिका.
मुख्य अभियंता, बांधकाम विभाग, मेट्रो रेल्वे, कलकत्ता.
मुळीक, प्रताप; चित्रकार, इंडिया बुक हाऊस, मुंबई.
मेस्त्री, रविंद्र; कोल्हापूर.
राजदूतावास, जनरल, ऑस्ट्रेलिया; मुंबई.
राजदूतावास, बल्गेरिया; नवी दिल्ली.
राजदूतावास, बेल्जियम; नवी दिल्ली.
राजदूतावास, रुमानिया; नवी दिल्ली.
डॉ. रॉय, जॉन्सन; न्यू इरा हायस्कूल, पाचगणी.
कै. रेगे, सदानंद; मुंबई.
श्री. वडनप, ना. रा.; पुणे.
वाणिज्य दूतावास, इझ्राएल; मुंबई.
वाणिज्य दूतावास, जर्मन फेडरल रिपब्लिक, मुंबई.
वाणिज्य दूतावास, ब्राझील; मुंबई.
वाणिज्य दूतावास, रॉयल डॅनिश, मुंबई.
सौ. वाधवाणी, यशोधरा; डेक्कन कॉलेज, पुणे.
वॉनसन (इंडिया) प्रा. लि., चिंचवड (पुणे).
विभागीय माहिती कार्यालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
व्यवस्थापक, एंजिनिअरिंग कन्स्ट्रक्शन कॉर्पोरेशन लि., मद्रास.
व्यवस्थापक, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
संचालक, पुरातत्त्व व वस्तुसंग्रहालये, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
संचालक, बाल्कन-जी-बारी, मुंबई.
संजय फोटो स्टुडिओ, वाई.
सचिव, बाँबे आर्ट सोसायटी, मुंबई.
सरचिटणीस, महाराष्ट्र राज्य बेकर्स फेडरेशन, कोल्हापूर.
सरदार पटेल युनिव्हर्सिटी, वल्लभ-विद्यानगर (जि. खेडा), गुजरात राज्य.
सरवटे, वसंत; चित्रकार व व्यंगचित्रकार, ए.सी.सी., मुंबई.
सहसचिव, ऑल इंडिया प्लॅस्टिक्स मॅन्युफॅक्चरर्स असोसिएशन, मुंबई.

प्रा. सांडगे, रा. पि.; अधिष्ठाता, कृषि अभियांत्रिकी विद्याशाखा, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी.

साठे, प. ज.; संचालक, गट क्र. १, अंगुलिमुद्रा केंद्र, गणकयंत्र विभाग, मुंबई.

साहाय्यक मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, नागपूर.

सुर चौधुरी, देबब्रत; नवग्राम, प. बंगाल.

सेंट्रल सॉल्ट अँड मरीन केमिकल्स रिसर्च इन्स्टिट्यूट, भावनगर, गुजरात.

सोळस्कर, व्ही. बी.; फोटोआर्टिस्ट, मुंबई.

स्टेट इन्स्टिट्यूट ऑफ एन्सायक्लोपीडिया पब्लिकेशन, केरळ राज्य, त्रिवेंद्रम.

हिंदुस्थान कन्स्ट्रक्शन कं. लि., मुंबई.

हूसाक टनेल, म्युझियम सोसायटी, मॅसॅचूसेट्स, अमेरिका.

मराठी विश्वकोशात वापरलेल्या संक्षेपांची यादी

मराठी संक्षेप

अक्र.	अनुक्रमांक	पू.	पूर्व
अनु.	अनुवाद/अनुवादक	बं.	बंगाली
अश.	अश्वशक्ती	म.	मराठी
अँपि.	अँपिअर	म. भा.	मराठी भाषांतर
आ.	आकृति	म. शी.	मराठी शीर्षकार्थ
आं.ए.	आंतरराष्ट्रीय एकक	मायअँपि.	मायक्रोअँपिअर
आवृ.	आवृत्ती	मि.	मिनिट
इ.	इत्यादी	मिअँपि.	मिलिअँपिअर
इं.	इंग्रजी	मिग्रॅ.	मिलिग्रॅम
इं. भा.	इंग्रजी भाषांतर	मिमी.	मिलिमीटर
इं.शी.	इंग्रजी शीर्षकार्थ	मिलि.	मिलिलिटर
इ. स.	इसवी सन	मी.	मीटर
इ.स.पू.	इसवी सन पूर्व	मृ.	मृत्यू
उ.	उत्तर	मेवॉ.	मेगॅवॉट
उ. अश.	उपयुक्त अश्वशक्ती	म्युग्रॅ.	मायक्रोग्रॅम
उदा.	उदाहरणार्थ	रा. सं.	रासायनिक संघटन
क.	कन्नड	लॅ	लॅटिन
कॅ	कॅलरी	लि.	लिटर
कॅमू.	कॅलरीमूल्य	वा. दा.	वातावरणीय दाब
कार.	कारकीर्द	वॉ.	वॉट
कि.कॅ.	किलोकॅलरी	वि. उ.	विशिष्ट उष्णता
कि.ग्रॅ.	किलोग्रॅम	वि. गु.	विशिष्ट गुरुत्व
किमी.	किलोमीटर	व्हो.	व्होल्ट
किमी. ^२	चौरस किलोमीटर	श.	शके
किवॉ.	किलोवॉट	सं.	संस्कृत
किवॉ. ता.	किलोवॉट तास	संपा.	संपादक/ संपादित
°के.	केव्हिन तापमान	संव.	संवत्
क्र.	क्रमांक	संक्षे.	संक्षेप
ख्रि. पू.	ख्रिस्त पूर्व	सस.	समुद्रसपाटी
गु.	गुजराती	सु.	सुमारे
ग्रॅ.	ग्रॅम	से.	सेकंद
घ. मी.	घन मीटर	°से.	सेल्सिअस तापमान
घ. सेंमी.	घन सेंटिमीटर	सेंमी.	सेंटिमीटर
चौ. किमी.	चौरस किलोमीटर	सेंमी. ^२	चौरस सेंटिमीटर
चौ. सेंमी.	चौरस सेंटिमीटर	सेंमी. ^३	घन सेंटिमीटर
ज.	जन्म	हिं.	हिंदी

द.
प.

दक्षिण
पश्चिम

हि.
हे.
हेलि.

हिजरी
हेक्टर
हेक्टोलिटर

इंग्रजी संक्षेप

Comp.	Compiled/Compiler	Trans.	Translation/Translator
Ed.	Edited/Editor	Vol./s	Volume/s

विशेष सूचना : विवेचनाच्या प्रवाहात आलेला शब्द हा अन्यत्र आलेल्या नोंदीचा निदर्शक असेल, तर तो शब्द ⇨ अशा चिन्हाच्या पुढे तिरपा दर्शविलेला आहे. एखाद्या नोंदीतील विशिष्ट मजकुराशी विषयदृष्ट्या निगडित अशी दुसरी नोंद निर्दिष्ट करताना कंसात [→] असे बाणचिन्ह वापरून त्यापुढे त्या नोंदीचे नाव दिले आहे.